

**ПРІОРИТЕТИ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ
ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

В статті розглянуто систему продовольчої безпеки України, стан сучасного аграрного сектору нашої держави, та вплив існуючих ринкових відносин на розвиток аграрного сектору економіки України. Запропоновано напрямки, що сприятимуть ефективності аграрної діяльності. Досліджено фактори які визначають виробничі особливості земельних ресурсів, співвідношення попиту і пропозиції, процес формування цін на сільськогосподарську продукцію.

Ключові слова: аграрний сектор економіки, продовольча безпека, аграрна сфера, діяльність сільськогосподарських підприємств

The system of food safety of Ukraine is considered in the article, state modern agrarian the sector of our state, and influence of existent market relations on development agrarian the sector of economy of Ukraine. Directions which will be instrumental in efficiency of agrarian activity are offered. Probed factors which determine production features of the landed resources, correlation of demand and supply, process of forming of prices on an agricultural product.

Keywords: agrarian sector of economy, food safety, agrarian sphere, activity of agricultural enterprises

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Забезпечення продовольчої безпеки України в умовах її інтеграції у світовий ринок вимагає сталого розвитку аграрного сектора, його високої адаптивності до мінливих зовнішніх умов, сприйнятливості до різного роду інновацій, досягнень науково-технічного прогресу. Проте в ході проведених реформ умови функціонування сільського господарства зазнали істотні трансформаційні зміни, що відбилося на його фінансово-економічному становищі. Високий рівень соціальної напруженості в аграрній сфері, нестабільна ситуація і недосконалість існуючих ринкових відносин, що склалися в галузі, вимагають радикального оновлення стратегії і тактики розвитку аграрного сектора, посилення ролі держави в регулюванні економічних і соціальних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Істотний внесок у формування концептуальних основ сталого розвитку соціально-економічних систем внесли вчені: А.Г. Аганбегян, С.Н. Булгаков, В.І. Вернадський, А.Г. Гранберг, Р.С. Грінберг, А.Г. Грязнова, В.І. Данилов-Данілян, Б.К. Злобін, Н.М. Лук'янченко, І.М. Омельченко, В.Ф. Парфьонов, П.Б. Струве, А.І. Татаркин, Н.А. Туган-Барановський, В.М. Чернов, Н.П. Шмелев, Р.І. Шніпер, А.Д. Урсул та інші. Велике значення в розвитку теоретичних і методологічних положень комплексного вивчення сталого розвитку агентів національної економіки мають праці Л.І. Абалкін, А.В. Бузгалін, С.Ю. Глазьєва, М.В. Глазиріна, О.В. Іншакова, В.Н. Овчинникова, Р.А. Фархутдінова та інших вчених. Разом з тим,

проблема довгострокового ефективного розвитку сільського господарства в Україні є вельми гострою. Не оспороюючи наукову і практичну значущість наявних досліджень, слід зазначити, що багато аспектів стійкого розвитку аграрного сектора, зокрема на рівні окремих територіальних утворень його переважної концентрації, вимагають подальшого комплексного і системного опрацювання.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В сучасних умовах, що склалися протягом останніх років, для вирішення багатоаспектних і різнопланових проблем досягнення стійкого розвитку аграрного сектора, поліпшення динамічних характеристик його функціонування, необхідний диференційовано зважений підхід до його розвитку, що враховує регіональні і галузеві особливості фінансово-господарської діяльності сільських товаровиробників в рамках окремих територіальних утворень.

Формулювання цілей. Метою статті є дослідження системи аграрної сфери України, розробки та рекомендації шляхів, спрямованих на підвищення ефективності не лише виробництва сільськогосподарської продукції, а й усіх інших сторін діяльності сільськогосподарських підприємств.

Викладення основного матеріалу. Стійкий розвиток аграрного сектора, будучи важливою основою забезпечення продовольчої безпеки країни і підвищення якості життя населення, являється цілісним динамічним процесом, який, з одного боку, об'єктивно обумовлений змістом тих, що проводяться в країні перетворень соціально-економічного характеру, а з іншої - реальною дійсністю, що склалася в територіальних одиницях. Виходячи з цього, вирішення питань забезпечення стійкого розвитку аграрного сектора повинно виходити з фінансово-економічних умов, що склалися, в регіоні, а також зважати на екологічну, демографічну і соціальну специфіку і особливості сільського господарства.

Аналіз наявних наукових робіт дозволив виділити різноманіття різних рівнів реалізації цього процесу:

- мікрорівень (особистість, сім'я, домогосподарство, організація), мезорівень (місто, район, регіон, округ, галузь);
- національний рівень (державна);
- світовий рівень (групи країн, континент, планета) рівні.

Дана обставина дозволила побудувати ієрархію системи сталого розвитку аграрної сфери, де виділяються рівні утворюють відповідні підсистеми (рис. 1).

Основу сталого розвитку регіонального аграрного сектора, розглянутого в якості особливого об'єкта управління і регулювання, представляє динамічний процес, що характеризує перехід системи на новий якісний рівень на основі економічного зростання під впливом факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

При цьому зберігаються такі специфічні властивості системи як цілісність, цілеспрямованість, адаптивність, самоорганізованість і керованість, що дає можливість аграрному сектору здійснювати певні цілі і завдання, орієнтовані, в першу чергу, на рівень і якість життя людей, на їх здоров'я і плідне життя в гармонії з природою.

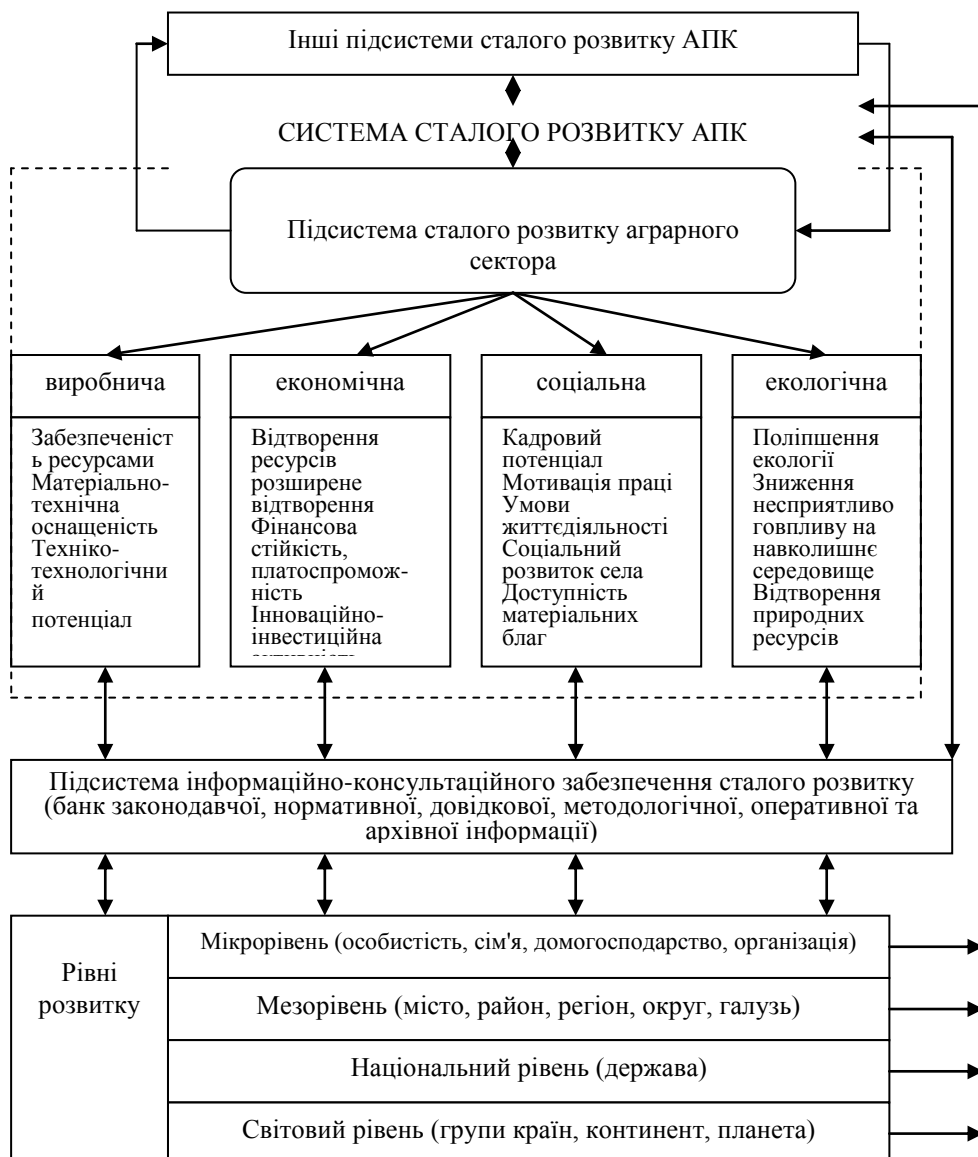

Рис. 1. Система сталого розвитку агропромислового комплексу України

Також, на основі вивчення існуючих теоретичних положень, пов'язаних з визначенням сутнісного змісту сталого розвитку аграрного сектора, нами було уточнено поняття досліджуваної категорії, під якою слід розуміти складний, динамічно розвивається процес переходу соціально-економічної системи з одного якісного стану в інший під впливом факторів зовнішнього і внутрішнього середовища, та на основі економічного зростання при зниженні натуральних і вартісних результатів виробництва.

На сьогодні, в умовах ринкових відносин виникає гостра необхідність підвищувати ефективність не лише виробництва, а й усіх інших сторін діяльності сільськогосподарських підприємств, а саме: вивчення ринків і задоволення потреб клієнтів, інновацій, управління персоналом і фінансами, захисту навколишнього середовища.

Форми організації бізнесу, менеджменту і виробництва

Ефективність аграрної діяльності істотно залежить від щорічних природних, зокрема, кліматичних умов країни, регіону. Фактори цієї групи визначають виробничі особливості земельних ресурсів, співвідношення попиту і пропозиції, процес формування цін на сільськогосподарську продукцію. Коливання цих умов можуть бути досить істотними і в часовому, і в просторовому аспектах.

В практиці розглядаються різні види ефективності діяльності підприємства:

- зовнішня ефективність – це ефективність використання зовнішніх можливостей підприємства, що забезпечуються факторами зовнішнього середовища;
- внутрішня ефективність – це ефективність використання внутрішніх можливостей підприємства, його внутрішніх ресурсів;
- загальна ефективність як інтеграція зовнішньої і внутрішньої ефективності.

Підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств обмежується рядом чинників, зокрема умовами соціального та політичного середовища, рівнем кваліфікації та внутрішнім опором реструктуризації сільськогосподарських підприємств. Усунення негативного впливу цих чинників є передумовою підвищення ефективності інвестиційного менеджменту та інвестиційної привабливості аграрного сектора. Врахування цих чинників дозволяє об'єктивно оцінювати інвестиційну діяльність у сільському господарстві.

Ефективність діяльності підприємства багато в чому залежить від того, наскільки швидко і правильно воно орієнтується у ринкових відносинах. Аналіз фінансових результатів набуває при цьому особливої важливості і необхідності, адже умовою життєдіяльності підприємства й основою його ефективного розвитку на конкурентному ринку є стабільність.

Під аналізом фінансових результатів діяльності розуміємо комплекс дій щодо вивчення результатів практичної роботи підприємства за певний період, з метою визначення ступеня ефективності використання всіх ресурсів, виявлення можливих недоліків в управлінні та надання необхідної інформації для оперативного керівництва для підвищення результативності діяльності підприємства.

Таким чином, можна дійти висновку, що для підвищення ефективності сільськогосподарських підприємств в сучасних умовах необхідно застосовувати як внутрішні так і зовнішні шляхи та робити це негайно.

Висновки. За результатом дослідження ми можемо визначити певну сукупність ключових структурних елементів забезпечення стійкого розвитку аграрного сектора в розрізі виробничої, економічної, соціальної і екологічної складових. Даний підхід відрізняється від відомих повнішим розкриттям умов їх досягнення на макро-, мезо- і мікрорівнях з урахуванням галузевих особливостей і наслідків, що детермінуються ними. Використання наведеного підходу дозволяє змодельовати стратегічні цілі, базові орієнтири і ключові складові забезпечення цього процесу на основі використання механізмів реалізації внутрішнього потенціалу галузі, адаптації її до змін зовнішнього середовища і цілеспрямованого державного регулювання.

Нами запропонована класифікація найбільш значущих чинників впливу зовнішнього і внутрішнього середовища на стійкість розвитку сільського

Форми організації бізнесу, менеджменту і виробництва

господарства (прямої і непрямой дії, об'єктивного і суб'єктивного характеру), яка, на відміну від прийнятих підходів, враховує не тільки загальні закономірності, що формують ефективність функціонування галузі такі як політична, економічна і соціальна ситуація в країні і регіоні, співвідношення попиту і пропозиції на сільгосппродукцію, законодавче і нормативне забезпечення, розвиток інфраструктури, але і специфічні чинники, властиві аграрному виробництву.

Список використаних джерел та літератури:

1. [Саблук П.Т.](#) Фінансове забезпечення розвитку аграрного сектору України / П.Т. Саблук // Економіка АПК. - 2013. - № 7. - С. 142-143.
2. [Шубравська О.](#) Інноваційний розвиток аграрного сектору економіки України: теоретико-методологічний аспект / О. Шубравська // Економіка України. - 2012. - № 1. - С. 27-35.
3. Гуляєва Л.П. Альтернативні джерела фінансового забезпечення інвестиційної діяльності сучасних підприємств // Л.П. Гуляєва // Формування ринкових відносин в Україні. - 2012. - №2. - С.65-70.
4. Мокляк О.І. Проблеми та шляхи підвищення ефективності сільськогосподарських підприємств в Україні.- [Електронний ресурс].- Режим доступу:http://www.rusnauka.com/13_EISN_2009/Economics/45376.doc.htm
5. Казанджі А.В. Аналіз фінансових результатів як засіб підвищення ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств. - [Електронний ресурс].- Режим доступу:http://xn--e1aajfpcds8ay4h.com.ua/files/image/konf_9/konf_9_4_3.pdf